

Lundby-stenarna hava »lika ålder och, twifwels uthan, alt en runeristare, som skönies af dess ritnings art och öfwerskrift».

Formen **hielbi** förekommer även å L 71 Örsunda, Gryta sn (Uppl.), som likaledes är ristad av Balle. Andra exempel på *iæ* i brytningsdiftongen se ovan Sö 206, 208 och Brate och Bugge, *Runverser*, s. 23, n. 6.

Fasti är kortnamn till de vanliga mansnamnen på *Fast-* och *-fastr*, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99 f. Det förekommer även å Sö 224 och 306.

213. Nybble, Överselö sn, Selebo hd.

Pl. 107. Pl. 7: B 737.

Litteratur: B 737, L 947. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5: 2 och Mon. Sud.; R. Dybeck, Svenska runurkunder 1 (1855), s. 39; O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 427, 429, 475; Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria (1877), s. 6 f.; G. Stephens, ONRM 2, s. 910, 3, s. 326; E. Brate och S. Bugge, *Runverser* (ATS 10: 1), s. 201 f.; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 60; G. Hallström i Fornvännen 1931, s. 262.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 737); Hermelin a. a.; Brate (ATA).

»Uthi Oluf Bengtzsons tomt i Nybble» fanns, enligt prosten Laurentius Widbyensis' uppgifter 1667, »een stoor steen, som många åhr hade legat omkull, och omskrifwen rundt, med runska bookstäfwer intet långt ifrån aspelunden belägen i samma tomt.» Peringskiöld har antecknat: »i Nybble Aspelund, ey långt från några ättebackar». Stenen var sedan länge förkommen men återfanns av Dybeck omkring 1850, liggande i jorden i gårdens trädgård. År 1864 flyttades den några famnar upp på gårdsplanen, där den nu står rest.

Granit. Ett synnerligen vackert stenblock med den runristade framsidan utomordentligt väl jämnad och finhuggen. Ristningens höjd 1,36 m., dess största bredd 1,38 m. Själva ristningen är grund och delvis svårläst, dock överallt möjlig att finna, med undantag av vissa detaljer i rundjurens huvuden, särskilt det vänstras. Linjerna äro mycket fina, helt olika Balles manér.

Inskrift:

stain : hiuk : esbern : stintn : at : uitum : bat mip : runum : raisti : kyla : at : gairbern : boanta : sin : ||
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
. auk . kofrip : at : faður : sin : han uar : boanti : bestr i : kili : rafi : sar : kuni :
 70 75 80 85 90 95 100 105 110 115

*Stein hiogg Æsbærn, stæindan at vitum,
 bant með runum, ræisti Gylla*

at Gæirbern, boanda sinn, ok Guðfrið at faður sinn.

Hann var boandi bætr i Kili.

Rafi sar kunni.

»Stenen högg Äsbjörn, målad till minnesmärke, han band den med runor, Gylla reste den efter Gerbjörn, sin make, och Gudfrid efter sin fader. Han var den bästa bonde i Kil. Tyde den som kan.»

Till läsningen: 1 **st** är säkert. Nedre **s**-staven har dragits upp till slinglinjen och försetts med bst för **t**. Tydligt är, att detta **t** insatts efteråt, sedan ristaren upptäckt, att han felaktigt hade ristat **sain**. Säkert stungna äro 9, 12, 56, 100 **e**, sannolikt också 46 **y** och 51 **g**. Däremot ostungna 8, 45, 71, 105 **k**, 17, 24, 32, 66, 85 **i**. Avståndet mellan 9 **e** och 10 **s** är ovanligt stort, säkerligen beroende på att ristaren har varit oviss om huruvida den uppifrån kommande smala slingan skulle gå över eller under runslingan. Ett par små fördjupningar äro möjligen ristade och utgöra i så fall ett skiljetecken. »Det er», säger Bugge, »Kunstleri, som skal vanskeliggøre Forstaaelsen». 14 **n** har endast en kort, mot hst vinkelrät bst på v. sidan. 20 **n** har tydlig

bst; icke **e** eller **a**. 36 **n** liknar 14 **n**. 23 är ett tydligt **u**, icke **r**. 30 **t** är fullt tydligt. 98 är **i**, icke **a**. 105 är **k**, kan icke läsas **s**. — Peringskiöld: **sainhiuk : i : sbern** (Bautil och Liljegren: **sainhiuki : sbarn**), **yitum** (L. **ritum**), **ba · i**, **kula**, **kairbirn** (L. **kairbiarn**), 93—103 **boanta : besir** (L. **bonta : bestr**). — Hermelin: **sain**, **i : sbarn**, **uitum : be · i**, **kula**, **kairbirn**, 93—103 **boanta : bestr**. — Brate: **sain**, **i : sbern**, **uitum : bat**, **kyla**, **gairbern**, **boanti : bestr**.

Nybble-stenen följer ju icke den vanliga formeln för minnesinskrifter, och den har därför varit svårtolkad. Peringskiölds tolkningar ha egentligen endast kuriositetsintresse. Han har ej lyckats finna inskriftens början och utgår därför från 31—38 **mip : runum**: »Med runor ristade Kulla åt Geirbiörn, sin man, och Gofrid åt sin fader; han var den bästa herre i Gille råd, som kunne sann försiktighet, då spårningar (:Räfst och ransakningar) månde ståda i Witeby (:v. han åtte Witum by, hodie Wittinge)».

Liljegren och Stephens ha båda insett, att inskriften är versifierad, men de gå för långt, då de uppfatta den i sin helhet som vers. Bugge har funnit, att första ordet måste vara 'sten', ehuru det dittills av alla blivit läst **sain**. Allitterationen med **stintn** fordrar ett ord på **st**. Där emot misstager sig Bugge, då han förmodar, att **stintn** är »ment som *standa*» och att »**ba · i** eller **bat** er feillæst for **bap**». Han tolkar sålunda inskriftens början:

*stæin hiogg Æsbern, standa at vitum
bað með runum, ræisti Gylla.*

»Esbern hug stenen; han sagde, att den skulde staa til Mærke (forsynet) med Runer; Gylla reiste den». Redan Stephens hade tolkat **uitum** som dat. av *viti*, m. 'märke'. 28—30 **bat** kan endast vara pret. av *binda*: *bant* eller *batt*. Att ristaren »band» stenen med runor, kan givetvis, såsom Brate menar, avse de konstfulla slingor, som fylla stenytan. Möjligen kan det därjämte syfta på runornas kraft att förverkliga ristarens mening med stenen: att vara ett minnesmärke över Gerbjörn. 15—20 **stintn** kan då icke vara inf. *standa* och icke heller någon annan form av detta verb. Brate uppfattar det, säkerligen riktigt, som particip av ett *stæina* 'måla'; jfr Sö 347 Gerstaberger (och Sö 205 Överselö kyrka).

Stenen är rest över *Gæirbern* av hans hustru och hans dotter. Mansnamnet *Gæirbern* (-*biorn*) förekommer även Sö 226 och 319 samt i fem uppländska inskrifter (L 402 och 421, 399, 516, 578), möjligen också i en småländsk (L 1234). Från medeltiden finnes ett par belegg (Lundgren-Brate). Ännu mera sällsynt är det i västnordiska källor. — *Gylla* (*Gulla*) är kortnamn till det vanliga kvinnonamnet *Guðlaug* (Sö 206, 208, 263); det förekommer i många sörmländska och uppländska inskrifter. — 71—76 **kofrip** måste sammanställas med **kufrip** L 20 Vadsunda prästgård, **kufrip** L 299 Rasbokils kyrka, L 300 Funbo kyrka. Sannolikt återge alla dessa former ett *Guðfriðr*, med assimilation av de båda frikativa konsonanterna i sammansättningsfogen (jfr t. ex. **kufast** Ög 163). Ett **Gōðfriðr* är nämligen icke styrkt, och överhuvud taget synes stammen **Gōð-* icke förekomma i personnamn.

Gerbjörn får vedermålet *Han var boandi bæztr i Kili*; redan Peringskiöld jämför med L 357 Nybble, Ekerö sn (Uppl.) **han : uas : buta : bastr : ar up i : hakunu** »Han var den bäste av bönder, som [bodde i] **hakunu**». I närheten av Nybble ligger byn Kilfröslunda, så kallad till skillnad från det andra Fröslunda i Överselö socken, omkring 3 km. rakt söderut. Den del av Selaön, där Nybble, Kilfröslunda, Janslunda (äldre *Lytislundom*), Ärnesta och Vittinge äro belägna, har alltså i forntiden burit namnet *Kill*, »kilen», d. v. s. en från huvudbygden utskjutande, mera avsides belägen bygd. Jfr Rasbokil (och Rasbo) i Uppland.

Inskriften slutar med en uppmaning: *Radī sar kunni* »Tyde den som kan!» Liknande förekommer i flera andra inskrifter:

Ristaren är utan tvivel samme Äsbjörn, som har utfört den konstfulla, tyvärr blott fragmentariskt bevarade Sö 205 Överselö kyrka.